

Redacția și Administrația:

Budapesta, VIII., Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimitte tot felul de scrisori; cereri și bani.

Tot aci să primese anunțuri cu prețurile cele mai moderate.

Un număr 10 filieri.

ADEVĂRUL

FOAIE POLITICĂ, SOCIALĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe 1 an — — — — 2 coroane

Pe 1/2 an — — — — 1 coroane

Pentru strălănatate:

Pe 1 an — — — — 3 coroane

Pentru America:

Pe 1 an — — — — 1 dollar

Organul partidului socialdemocrat din Ungaria.

Foaie pentru poporul muncitor român.

Redactata de un comitet.

Apare în prima Vineri după 15.

Redactor-responsabil: Aurel Cristea.

INVITARE

la al

VI-lea congres socialdemocrat român din Ungaria,

care se va ține în Sibiu, în zilele de 7, 8 și 9 Ianuarie s. n. 1911, (adecă în ziua întâia, a doua și a treia a Crăciunului românesc), în sala dela *Magistratul orășenesc* cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Darea de seamă a comitetului central;
  - a) Raportul secretarului;
  - b) Raportul cassarului;
  - c) Raportul controlului.
2. Organizația politică și economică.
3. Votul universal.
4. *Pressa*.
5. *Politica comunală*.
6. *Mișcarea cooperativă*.
7. *Lupta în contra clericalismului și reuniunile meseriașilor români*.
8. *Alegerea comitetului regnicolar*.
9. *Propuneri*.

Să nu rămână sat sau oraș în Ungaria locuit de Români, de unde să nu vină cel puțin un delegat. Cu atât mai mult cu cât știm, **congresul român din anul acesta își va avea marea chemare de a da o nouă directivă mișcării românești.**

Abia 4 săptămâni ne mai desparte de tinerea al lui al **VI-lea congres socialdemocrat român din Ungaria**. Timpul ni-s'ar părea îndelungat, însă în realitate e foarte scurt.

De aceea e de dorit, ca în cel mai scurt timp, secțiunile noastre, să caute și să conchese câte-o ședință, în care să candideze și să aleagă 1 sau 2 delegați pentru congresul nostru.

Iar momentan după alegere, secretarul secțiunii să fie îndatorat, ca să ne trimită în scris numele și locuința tovarășilor aleși ca delegați.

Totășemenea tovarășii din acele localități unde, până acum nu se află secțiuni și au dorința de-a participa la congres ca delegați, înșiși îi rugăm ca să ne înștiințeze prin scrisoare.

Astea pentru aceea o cerem dela tovarășii noștri, ca înainte să știm, pentru câți oameni trebuie ca să ne îngrijim pentru cuartir (locuință).

Noi aleșii delegați, pentru al **VI-lea congres**, precum acei ce singuri voiesc a lua parte la congres, îi rugăm ca cel puțin cu 8 zile înaintea congresului să înștiințeze prin scrisoare secretarul comitetului regnicolar: Ioan Mihut, Budapesta, I., Apród-u. 8, II. em. 16.

Cu salut frățesc

Comitetul regnicolar român din Ungaria. :

La congres.

În praznicul Crăciunului, se strâng reprezentanții proletariatului român din Ungaria la sfat, în orașul Sibiu, unde se vor sfătui, ce au de făcut pe viitor.

Acolo se vor întruni la sfătuire, unde s'au întrunit acum sunt 16 ani, în anul 1894 Românii în Conferința națională.

Însă atunci, domnii au fost matadorii, ei au fost reprezentanții poporului, iar opinia a fost numai ca martoră în constituirea națională.

Alteva cereau ei atunci și alteva pretindem noi astăzi: *libertatea deplină a popoarelor și dreptul lor la o viață mai fericită.*

Pe acele vremuri conducătorii poporului român, organiza poporul pe baze pur naționale, a cărui rezultat îl vedem astăzi: *ajungerea poporului român la sapă de lemn.*

Astăzi însă, când din practică cunoaștem situațiunea în care se află poporul nostru, trebuie să ne întrunim în sfătuirea socialdemocrată *be baza luptei de clasă.*

În constituirea noastră, opinia țărănească nu va fi ca martoră, ci ca un adevărat reprezentant al poporului, din acea comună de unde vine.

Azi nu mai mergem după fraza cântărei de-odată: *Preoți cu crucea în frunte . . .* căci ne-am înșelat amar, ne-au dus cu totul în prăpastii, ci azi trebuie să strigăm în urechile tuturor nepăsătorilor: *Sculați voi oropsiți ai vieții . . . Nu-i nici o mântuire, nici în ceruri, nici pe pământ . . .* să ne urmeze, căci mântuirea prin noi înșine o vom duce la triumf.

Ce zile amare trăește proletariatul român în timpul de față, și acum e timpul, când trebuie ca să facem ceva, ca să punem capăt exploatării fără simț, precum a cutropii viperile, ce invennează sângele proletariatului nostru, a nimici lipitorile ce sug sângele proletariatului nostru, și a-l scoate pe acesta din mocirla în care l'a băgat conducătorii lui de odioioară.

Poporul nostru orbiș și-a urmat clerul, văzând în el mântuirea, căci fraze spumegânde asvârleau prin graiurile viclenești, însă numai până aici, căci azi și dintre *popor o părticică, a văzut în cler, pe cel mai mare dușman al său, astfel le întoarce spatele.*

De aceea, ne-am luat curajul, ca să punem pe ordinea de zi a congresului prin cele 9 puncte de mare însemnătate și *Lupta în contra clericalismului și reuniunile meseriașilor români.*

Iar că pentru-ce am legat acestea două una cu alta, încă își are explicarea clară. Pentru-că asupra Reuniunilor meseriașilor, domnește clerul și această chestie trebuie desbătută în fața congresului, trebuie să ne sfătuiem, cum să procedăm pe viitor, ca să scoatem din ghiarele clericalismului, atât pe muncitorul român agrar, cât și pe cel industrial.

Oglinda cea mai frumoasă a consfătuirii noastre în praznicul Crăciunului la Sibiu, ne-o documentează ordinea de zi a Congresului, pe care o am îmbogățit anul acesta cu 3 puncte mai mult, decât a ori-cărei alt an din trecut.

Frați Muncitori! Cu inimă curată, cu dorul după libertate, spre a ne cuceri drepturile de oameni și de cetățeni ai acestei țări, să ne prezentăm cât mai mulți, *la sfatul din Sibiu, unde să vor reprezenta reprezentanții proletariatului român din Ungaria.*

A sosit timpul, când trebuie să ne ridicăm glasul în contra subjugătorilor noștri, pentru-că soarta zi ce merge ni-se îngreunează, precum starea noastră atât economică cât și politică în loc să se îmbunătățească din contră se înrăutățește. Pentru-că domnii dela cârma țării nu iau apărarea intereselor noastre, decât apără interesele domnilor, ale capitaliștilor.

Deci în congresul de față, trebuie ca să protestăm energic în contra acestor fără-delegi și să pretindem sus și tare dela guvernării de azi rezolvirea cât mai grabnică a celui mai elementar drept al poporului: **dreptul de vot universal, egal, direct, secret și după comune.**

Deci, cu cât știm marea însemnătate a acestui congres, cu atât mai mulți să ne prezentăm în praznicul Crăciunului, în orașul Sibiu, ca delegați în al **VI-lea congres socialdemocrat român.**

Din părțile cele mai îndepărtate, să veniți la congres frați muncitori români, că cu cât vom fi mai mulți, cu atât mai bun rezultat va avea sfatul nostru.

Deviza să ne fie: **Mergem la congresul din Sibiu.**

RĂVAȘ.

Procesul de pressă intentat în contra tovarășului A. Cristea

pentru primul articol, apărut în „Adevărul“ Nr. 10 din 16 Octombrie c., sub titlul: *Portugalia — republică*, e în curgere.

Tovarășul Cristea, a fost chemat din nou la procuratură pe Joi în 8 Decembrie, unde nu i-s'a mai dat nici o oră amânare, decât i-s'a luat interogatorul și s'a pornit cerțtare aspră, dacă tov. Cristea cu intenție a solitat poporul ca să procedeze la fel, ca cel din Portugalia?

Chestia se va dezbate în primăvara anului 1911 în fața Curții cu jurații și a tribunalului din Budapesta, unde tov. Cristea va trebui să-și de-a seamă de cele scrise, în acel articol.

Al doilea proces de pressă intentat în contra tovarășului Aurel Cristea pentru foaia volantă „*Cuvântul groșilor*“, apărută mai acum 10 luni și care s'a amânat în două rânduri până acum, se va pertracta în fața Curții cu jurații din Budapesta în una din zilele lunei viitoare.

Naționaliștii între ei.

Lucru slab, dar totodată și urât, ceea-ce face naționaliștii noștri. Să înjură și să ceartă ca pilărițele prin târguri.

Și cearta asta durează de câteva luni între trompetele răgușite ale partidului național „*Tribuna*“ și „*Lupta*“, iar în timpul din urmă s'au luat do păr și cu „*Drapelul*“, din Lugoj.

Toată cearta devine de acolo, că și unii și alții îmbată pe cetitori cu apă rece, și

unii și alții nu fac nimic pentru poporul român, decât gheșefuri.

Odată „Tribuna“ a boicotat „Lupta“, iar acum „Lupta“ boicotează „Tribuna“, țigănie întreagă.

Apoi în astfel de mod vreau naționaliștii noștri să dea educație și cultură poporului român?

Frumoase pilde, dlor naționaliști!...

Ungaria în fruntea statelor civilizate din Europa.

Se poate mândri și țara noastră, că într-o privință a întrecut toate statele civilizate din Europa: *Ungaria trimite cei mai mulți emigranți în America.*

Dela 1871—1880 numărul emigranților din Monarchie era de 72.960; în acești zece ani din urmă (1901—1909) numărul lor a crescut la 1.886.829, adică în acești zece ani din urmă au emigrat de 23 de ori mai mulți, decât cu 40 de ani înainte, în vreme ce numărul emigranților germani s'a redus la a patra parte.

Numai Rusia, cu 160.000 de milioane de locuitori, se apropie de noi...

Halal ție, țara Canaanului!

300 milioane coroane, spese pentru marină.

Contele Montecuccoli va cere delegațiunilor 300 de milioane coroane spese de marină. Va să zică atâta amar de ban se reclamă pentru noile vase de războiu ale marinei noastre. Și fiori te prind când te gândești, că noi nici nu avem propriu zis — nici măcar o mare.

Atunci prindă-vă mirarea, că poporul de aici emigrează cu milioanele peste ocean. Doar nu-s proști să se mai lase să le tragă și-a șaptea piele, pentru pofta unui Montecuccoli.

N'are destule sarcini sârmanul popor și până acum pe grumazi, mai trebuie să i-se mai pună.

Până-când îi mai birui, țărane!...

Ne bântue scumpetea.

Lăcomia nesăturată după profit a agrarilor noștri, devine tot mai hrăpăreată, și să aruncă tot mai lacomă asupra produselor țării, asupra cârmuirei și acaparării de domnie și privilegii, astfel că astăzi au nimic poporul cu desăvârșire și existența iau făcut-o imposibilă.

Forța agrarilor, de care astăzi atârână toată cârmuirea țării s'au îngrijit bine de-a să îngrădi cu legi folositoare numai pe seama pungei lor și în desăvârșită pagubă a clasei muncitoare.

Astfel scumpetea de astăzi se datorește numai și numai agrarilor — aceasta n'o spunem noi, aceasta o spun ei — cumcă în anul trecut au încasat mai mult decât 100 milioane coroane, în urma vamei ce a fost pusă pe importul bucatelor străine.

Rafinăria ce ia ajutor la venitul acesta mare a fost ajuns în urma vamei de 650 coroane pusă pe-o maje de bucate străine, astfel, că ei au ridicat prețul bucatelor lor, fiindcă importul bucatelor străine, nu le-au putut face concurență, căci cine a adus bucate din străinătate, acela fu silit să plătească 6 cor. 50 fileri, vamă.

În urma ridicării prețului bucatelor din partea agrarilor s'a scumpit pâinea, și scumpetea aceasta trebuie s'o plătească muncitorul din filerii câștigați cu mare trudă și sudoare.

Dar jăfuitorii aceștia lacomi și nesaturați, nu se mulțumesc numai cu venitul acesta, și ici caută să stoarcă forța și sângele definitiv al muncitorilor.

Nu le pasă dacă condamnă chiar la puștierea definitivă a poporului, numai profitul lor să crească tot mai mult și să se poată desfăta tot mai mult în bunurile pământului.

Lăcomia agrară își concentrează toate

forțele spre a ținea în frâu starea animalică din Monarchie.

Tot de ei depinde creșterea și sporirea animalelor. Astăzi când animalele sunt atât de scumpe și carnea se scumpește din zi în zi tot mai mult, încât muncitorul nici Dumineca nu mai poate să ajungă să mănânce carne.

Această stare de plâns devine numai din lăcomia nesăturată a agrarilor noștri.

Deși se simte la noi marea lipsă de animale, agrarii se opun cu toată forța, ca nu cumva să se deschidă granița țărilor vecine, ca să importeze animalele lor la noi, dar pentru ei își deschid granița și trimit animalele noastre în țări străine, și acolo populațiunea mănâncă carnea animalelor noastre, mult mai ieftin, ca muncitorul indigen din țara noastră.

Astfel vedem, că tocmai atunci, când țara noastră suferă în lipsă de carne, să exporteze vitele de tăiat fără margine. În 1909 s'au exportat 55.000 de boi, în jumătatea trecută a anului acestuia 30.000 de boi. Astfel putem vedea cât exportează de mult agrarii noștri animalele din țara noastră în alte țări.

Dacă lucrurile stau așa, atunci nu trebuie să ne prindă mirarea, dacă prețul cărnii s'a urcat atât de mult, încât prețul unui chilogram de carne socotit în fileri este următorul:

În 1901 în general a fost carnea de supă clasa a doua 131 fileri, carnea de vițel partea dinainte 123 de fileri și carnea de purcel clasa a doua 114 fileri.

Până-când în 15 Octombrie 1910, carnea de supă clasa a doua 172 fileri, carnea de vițel 220 fileri, iar de purcel clasa a doua 190 fileri.

Vedem cum în acest interval de 10 ani, s'a scumpit carnea de supă clasa a doua cu 41 fileri, cea de vițel partea dinainte cu 97 fileri, iar cea de purcel clasa a doua cu 76 fileri.

Și trebuie să notăm, că prețul acesta din urmă care-l plătim și azi, nu e cel mai mare ci numai un preț mijlociu.

Starea asta de lucruri ne mai suferită a pus în mișcare pe toată muncitorimea din Ungaria, protestând energie prin aranjarea de demonstrațiuni și prin adunări populare, în contra scumpetei și contra celor 1945 de mari agrari, cari jăfuesc fără nici o milă pe milioanele de muncitori ai acestei țări picată pradă în mâna lor.

Fraților muncitori, luați parte la luptele aceste ale noastre și până-ce nu ne vom cuceri drepturile noastre și n'om eftini traiul să nu încetăm lupta.

Un succes al social-democrației americane.

— 33 deputați socialiști aleși. —

În ziua de 8 Noembrie, proletariatul Statelor-Unite, a avut să-și spună cuvântul în alegerile generale pentru Camera (Whitehouse) și Senat, Corpurile legiuitoare ale fiecărui stat în parte, și în alegerile municipale.

Cu mândrie putem spune, că muncitorimea din America și-a îndeplinit datoria, arătând că ea vrea să se scuture de sub tirania capitalistă. Aceasta a arătat-o, trimițând în Camera (White House) pe un socialist, pe neobositul luptător Victor Berger, iar în camerele legiuitoare, ale statelor respective — America e despărțită în o mulțime de statelețe, ca și Germania, fiecare stat avându-și corpurile lui legiuitoare, și toate statele având Camera și Senatul din Washington, cari hotărăsc asupra întregii țări — el a ales 33 de deputați.

E pentru prima-dată, când muncitorimea Statelor-Unite își va avea un reprezentant în Camera.

Dela 420.000 alegători câți au votat în 1908 pentru partidul socialist, numărul lor

a ajuns în 8 Noembrie a. c., la 850.000. Cu 50% s'a urcat numărul votanților socialiști.

Un atare pas, rar că l'a înfăptuit vre-o țară. În Germania unde forța electorală a socialdemocrației sporește neîncetat, nu s'a constatat încă o așa urcare uimitoare într'un interval scurt.

În America toate merg cu iuteala fulgerului, toate progresează într'un timp cât se poate de scurt, și nu era cu putință ca socializmul să stea pe loc.

Când s'au văzut rezultatul alegerilor, toată lumea a rămas uimită.

Nicăirea nu se recurge la atâtea mijloace pentru zdrobirea socializmului ca în America. Toate, biserică, școala, amenințarea cu darea afară din fabrică, amenințarea din partea guvernului, suprimarea întrunirilor, suprimarea presei, închisoare, toate acestea sunt mijloacele cu care se luptă în contra socializmului. Nu de mult s'a întrebuintat un mijloc care e asemuitor cu cel din Rusia, Ungaria și România.

În Los-Angelos (California), directorul redacției „Gazette-Times“, e un înverșunat dușman al socializmului și al sindicatelor. În acest oraș puterea socializmului a crescut. Pentru ca să se prepare o lovitură, se dă drum liber gazului și pe urmă palatul ziarului explodează; nici un om din redacție n'a suferit ceva de pe urma accidentului — lucru fiind știut — în schimb peste 20 de muncitori au fost uciși. Indată se aruncă vina asupra sindicatelor, dar criminalul director a fost dovedit, că el a pus la cale această infamie.

Rezultatul acestei exploziuni, a fost că socialismul și-a dublat voturile. În California în anul 1908, socialiștii aveau vre-o 28.000 voturi, iar anul acesta au dobândit peste 60.000 voturi.

Un lucru e stabilit. Cu toate uneltirile capitaliștilor, cu toate eforturile lor pentru zdrobirea socializmului, el este neînvingător, trece peste toate pedecile.

Capitaliștii Statelor-Unite se cam mândrează, că aci socialismul nu are reușita pe care o are în Europa. Cam au mai lăsat ei din mândria lor.

Iar marele flașnetar, acela care a întrecut pe toți demagogii lumii, acela pe care am putea să-l numim unul din mașterii demagogizmului, acela tace astăzi. Numele lui e prea cunoscut, e „Theodore Roosevelt“. A spus că se retrage din politică și a plecat în Africa să vâneze lei și tigri, apoi a venit în Europa dând povețe popoarelor cum să se poarte; în Egypt îndemnând guvernul englez să ia măsuri în contra naționalizmului, în Germania laudând militarismul și pe Wilhelm, iar în Franța laudând republica.

Aceasta n'a făcut-o, pentru-că voia să se retragă din politică, ci numai pentru-ca să atragă atențiunea asupra lui, astfel ca în anul 1912 să poată din nou candida la președinție.

Dar socoteala de acasă nu se potrivește cu cea din târg. El a gândit ca astfel își va face un nume și nici vorbă că va fi ales președinte.

Însă după rezultatul alegerilor din 8 Noembrie, lucrurile s'au schimbat cu totul. Partidul republican a eșit zdrobit. Majoritatea în „White House“ o formează democrații și aceasta îl cam neliniștește pe Roosevelt. Câțiva ziariști iau cerut interviuri, dar n'a știut ce să răspundă. Candidații susținuți de el în statul New-York au căzut cu succes. Pe lângă aceasta îl mai chinuște și gândul că oamenii accia cari doresc o „familie comunistă“, s'au mărit nu cu mult, ci cu 50%.

Muncitorimea a spus ce trebuia de spus și toți demagogii pot să apuce drumul înspre Africa incognito, după-cum a plecat acum doi ani Roosevelt.

O nouă pagină în istoria Statelor-Unite începe să fie scrisă și aceasta e, că clasa muncitoare a început să simtă astfel și prima lovitură o dă în contra corupției.

Alegerile de acum ne-au învățat mult; ele ne-au învățat, că numai atunci o social-democrație este biruitoare în luptă, când nu se lasă influențată de un partid burghez-radical, ci pornește singură la luptă.

Chas. Davincio.

Unde-i dreptatea?

— Alegerea membrilor din Comlăuș pentru congregație. —

Martți, în 22 Noembrie st. v., s'a ținut alegerea pentru congregația comitatului Arad.

În întunecoasa comună Comlăuș unde majoritatea sunt Români, cu ocazia alegerii s'a format două partide, prima, partida guvernamentală, care a candidat trei bărbați, pe Klein József notar în comună, Meiszner Ernő avocat în Arad și Virgil Mihulin preotul de acolo, care din prietenie cu notarul și-a pus sfântul nume în lista guvernamentală.

Poporul nefiind mulțumit cu această listă, și-au format și ei partida lor în care au candidat trei țărani mici proprietari, pe Nicolae Roșu, Dumitru Muscu și Andrei Faulhaber, țăran neamț.

Boitarul satului (birăul) Iosif Cuedan, a cărui chemare este să reprezinte interesele poporului, a corțit și el pentru partida guvernamentală, constituită de notarul Klein, care în mai multe rânduri, de când e ales în comună de prim boitar, a lucrat în contra poporului.

Dumitru Șimea vespuțul cel mic, (dascălul) în loc să-și facă datoria numai în școală, pentru-că de aceea îl plătește poporul din comună, ca să le învețe copii la o soartă mai bună, iar nu să aducă pe oameni ca să voteze cu lista guvernamentală a notarului, cari în congregație — vor vota mărirea dării aruncate pe spatulele țărănilor săraci din comitatul Aradului, cari găfăiesc de foame în sărăcia cu ciucuri național-clericală.

Legea de astăzi zice: că la alegerile congregaționale ori-ce partidă are dreptul să-și aleagă 2 membri de încredere la urnă, unde se depun voturile.

În Comlăuș însă, partidei poporului nu i-s'a dat voie să-și trimită doi încrezuți din cauză, că lista notarului Klein ar fi bucat, pentru-că s'a prevăzut, că poporul nu e de loc mulțumit cu lista guvernamentală, în care din punct de vedere tactic l'au candidat și pe Mihulin, preotul prescurei naționale române.

Notarul Klein, de dimineață a instalat casa comunală cu jandari, cari dădeau ghionturi celor ce protestau și strigau că alegerea nu decurge așa, după-cum prescrie legea.

Dovadă căzul cu Mateiu Ardelean, care a fost amenințat, dându-se ordin din partea notarului jandarilor, că dacă îl observă înaintea casei comunale, că vorbește cu oamenii adunați, să-l dețină.

Cu astfel de amenințări bun înțeles, că poporul s'a desgustat partea cea mai mare de a-și da voturile, așa, că partida guvernamentală a eșit învingătoare.

*

Iată nedreptățile din partea boitarilor din administrație, astfel ies învingători prin amenințări și călcare de lege, prin corțesirile biraclor și dascălilor inconștienți de chemarea care le-o pretinde poporul batjocorit.

Poporul, din truda lui amară, plătește acestor corifei lefurile grase și atunci, când trebuie reprezinte interesele poporului sărac și fără drepturi cetățenești, în congregații și în dietă se aleg prin teroruri jandarmerești, prin corțesiri, cu puterea baionetei militare și în loc să voteze micirea dării prea mari, o fac contrariu.

Domnilor din administrație ca și celor din parlament, bani le trebuie cât mai mulți, ca să-și crească copii lor pe la școli înalte,

să se îmbrace bine și să aibă cât mai des de chefuit.

Poporul n'are drepturi, pentru el în loc de lege dreaptă există și trăiește sluga la dârloagă jandarul, care la ordinul boitarilor, străpunge corpul țăranului, întocmai ca și cum străpunge glontele grofului fiara sălbatică.

E dureros când scriem astfel nedreptățile administrative, și le-o zicem țărănilor dela țară, că până-când nu vor asculta de vorbele sfinte și drepte ale socialiștilor, cari le strigă să se organizeze pe baza economică, politică și culturală, în cadrele partidului socialdemocrat, până atunci vor fi batjocoriți așa de popa, dacălul inconștient, notarul și solgăbirăul, ca și de corifeii feudali, cari la alegerile dietale se aleg cu papricaș împuțit, cu rachiu spurcat și după-ce ies cu majoritate învingători în parlament, atunci fac și votează legile numai pentru interesul lor propriu.

Poporul n'are cuvânt nici în congregații, dar mai puțin în parlament (casa țării), pentru-că este inconștient și neorganizat și dacă tot așa va rămânea și pe mai departe, atunci trași-împinșii din administrații își vor bate joc pe toate căile atât de muncitorimea agrară, cât și de muncitorimea industrială.

Ridicați-vă corpurile cu frunțile voastre senine țărani și muncitori și atunci când vin socialiștii să vă arate calea de desrobire și mântuire, urmații și organizați-vă în partidul socialdemocrat.

Congresul viitor.

— O privire generală. —

Știu, că-i de prisos, ca să mai scriu și eu ceva în înțelesul larg, pe care l'am așteptat dela unii tovarăși chemați, ca să ne lumineze cu unele lămuriri asupra părerii aduse în discuție, ca anume: unde să ne așezăm, sau mai bine zis, unde să împlântăm stâlpu biruinții de care să fim siguri de înaintare.

S'a scris mult, poate chiar atât cât trebuia să se scrie, ca să fie de-ajuns și pe deplin lămurită întreagă povestea. Dar nu s'a făcut.

Și așteptarea noastră a fost zadarnică.

Suntem cu mult mai încurcați și povestea s'a învăluit tot mai mult în misterul deslegării — ca la început. Afară de răspunsurile cu pseudonimul G. Gr. și P. G. B. nu ne-a slugit, n'a contribuit nimeni cu o oglindă mântuitoare.

Celelalte au urmat cinematograficește, păreri fugitive, scăpate în fuga condeiului, cu puțină cumpăneală și cu atât mai puțină stăruință și dor de muncă.

La început când tovarășul Aurel Cristea, ne-a slevat ideea — expusă în articolul „Congresul viitor“, ca anume sediul și foaia „să-și mute casa și masa“ și să plece de acolo, pentru că-i în primejdie de a se prăpădi, — iar organizația noastră a merge înapoi.

La început nu-mi puteam explica absolut de loc schimbarea aceasta, deși o priviam mântuitoare pentru noi. Mă întrebam însă foarte des, care-o fi cauza, ce amenință foile noastre să se prăpădească! Depărta-rea? Nu! Apropierea? Nu! Felul cum să scrie în ele? Da!

Și aici am ajuns să desleg enigma, care m'a chinuit multă vreme.

Dacă cei încredințați cu redactarea foilor noastre ar fi depus o muncă mai sănătoasă ar fi jertfit mai mult pentru îmbogățirea lor, astăzi n'am sta înaintea prăpastiei să ne prăbușim.

Dacă tovarășul Cristea ar fi ferit — poate coloanele foilor noastre, de articoli săci, fără nici o importanță, fără nici o legătură cu vicața noastră chinuită de proletari, — azi n'am trage de moarte. Pentru-ce atâtea vorbe banale și compromițătoare?

Pentru-ca să încărcăm bieteles coloane, cu vorbe greoaie, pline de săcăture și prejudecăți nelămurite, s'au — numai să ne mulțumim cu atât, că am făcut și cei mai de căpetenie ii — gata.

Foaia noastră apare de 2-ori pe lună — până acum. Pe lângă articole lungi, despre vre-o reuniune, s'au despre vre un alt păcătos, cari se estind pe pagini întregi (în loc de 10—20 rânduri unde l'ai putea sulumăni, ca să aibă până va trăi) — nu găsești aproape nimic.

Cele 4 pagini de care dispune foaia noastră, nu numai, că cer multă cumpăneală și mult gust, dar și multă băgare de seamă, ca să nu încărcăm „claie pe grămadă“ tot felul de nimicuri.

Unde rămân părțile literare, scrise cu un simț bun și cu trageră de inimă? Singura hrană sufletească, la care ne-am putea încălzi inimile noastre poate — sărace. Nu suntem noi destul de chinuți, ca să putem crea ceva frumos din năcazurile noastre proprii, părți bune, scrise cu un gust mai plăcut?!

Unde rămâne bietul țăran dela sate, îngenunchiat și încătușat în veci, ca să-i dăm o icoană vie, trăită și gustată, așa, ca el să se privească ca într'o oglindă, în părțile descrise despre soartea-i chinuită. Rămâne însă să se scrie cu gust și puțin — artistic.

Să ne ferim de părți ca: „Servitul la oraș“ ș. a. întâmplări ușoare, fără ca să lașe vre-o urmă. Cu bucăți de felul acesta nu putem rămânea mulțumiți că am servit cu ceva cauzei.

Acestea toate să vede, că comitetul de redacție le-a trecut cu vederea în paguba noastră și-a întregii noastre mișcări de propagandă. Dacă ne-am fi dat seamă de aceste lucruri neluate în seamă, astăzi n'am fi acolo, unde suntem.

Dacă voim să ieșim cu ceva bun și trainic pe anul ce vine; ar fi bine să se ție seamă și de acest lucru, care nu-i așa de mărunț și secundar pe cum se pare.

Comitetul de redacție să se constituie în așa chip ca să corăspundă cerințelor noastre și cătră care să ne îndreptăm toată nădejdea de-a fi salvați din — partea întunerecului.

Cât despre răspunsurile semnate de „Semproniu“ și „Lugojanul“, așa avea mai multe de zis, dar mă feresc de-o mulțime de vorbe, cari poate vor fi prea mărunte.

Părerea mea ar fi aceea, că dacă Aradul sau Lugoju să simt să facă mai mult, ca ce s'a făcut până acum bine — dar mă îndoieste mult.

Fie Budapesta, Arad, Lugoj, Brașov sau Sibiiul, tot una va fi, numai deosebirea va trebui să fie: Limba și felul cum va trebui să se scrie foile.

Iată păcatul nostru, că am cheltuit atâta vreme înzadar, fără a aduce ceva luminat.

Oare nu mai avem noi nimic de discutat în congres?!... Ioan L. Sibiiianul.

CRONICA.

— 40 de socialiști condamnați la moarte în Iaponia. În anul 1889 când Iaponia a devenit stat constituțional, și totodată comandând din Europa și America tunuri și vapoare de războiu, presa capitalistă saluta în gura mare Iaponia, de stat „civilizat“.

Și de atunci Iaponia înainta frumos, industria s'a pornit în fuga mare. Capitalizmul, ca și în alte țări, căuta pe toate poțecile de-a exploata munca.

Copii, femei și bărbați, muceau din greu zi și noapte, pentru o plată mizerabilă, din care nici nutri cum trebuie nu se puteau, în astfel de mod ticălos înflori și industria Iaponiei.

Nu trecu mult, începu războiul cu China, care s'a isprăvit cu învingerea Iaponiei „civilizate“. Se înarmă și mai puternic. An de an se ridică noi și noi spese pentru miliție,

noi și noi sarcini se pun pe spatele poporului.

La 1905 Iaponia începe nou războiu cu Rusia, din care iarăși iese învingătoare, în urma căreia devine ca stat „civilizat“ de clasa primă.

Parlamentul (ca la noi), încă pe baza votului cenzurat se alege. Din 52 milioane de locuitori, abia un milion și jumătate, au drept de vot.

În parlamentul Iaponiei (ca la noi), se apără interesele clasei capitaliste, precum se aduc legi de *subjugare* pe seama clasei proletare.

Drept de întrunire și asociație, pentru muncitorii clasa stăpânitoare nu vrea să recunoască, dacă aceștia vrea să facă vre-o grevă pentru îmbunătățirea sortii, poliția în mod barbar s'aruncă asupra greviștilor, ca să-i nimicească. Ori-ce mișcare muncitorească vor a o nimici. Pe toți socialiștii recunoscuți îi întemnițează, foile le confiscă.

Iar acum au căutat nod în papură, ca să nimicească cu desăvârșire socialismul în Iaponie. Și cu ce rafinăria bestială: Acum sunt vre-o câteva luni, de când poliția a descoperit o „conjuratie“ contra împăratului, pusă la cale de socialiști (?) și de atunci au fost întemnițați 151 de socialiști. Iar birămea a „pertractat“ acest proces în secret. Astfel, că 40 de socialiști, bărbați și femei, au fost condamnați la moarte, și tot în secret, aceste victime vor fi executate.

Foilor nu le-a fost permis să publice nici un rând despre această faptă bestială. Socialiștii nici-când n'au voit și nu voese uciderea capilor încoronați, că știu bine, că pleacă dracu, vine măsă.

Însă tâlharii guvernanți ai Iaponiei barbare se înșală rău, dacă cred, că cu asta au omorât socialismul. Acum numai o să înceapă. Iar când Iaponia o deveni de adevărat stat civilizat, poporul ei monument va ridica pe seama celor 40 de martiri ai libertății.

Piară tâlharii!

— **Tov. Durand, secretarul sindicatului cărbunarilor din Hâvre condamnat la moarte.** Ni-se dă ocaziunea se auzim un nou verdict infam și mizerabil dat de justiția de clasă. Pentru-că tov. Durand e secretarul sindicatului cărbunarilor din Hâvre și ca atare a militat mult contra patronilor, aceștia, ca să se răzbune, au găsit un mod foarte ușor. Numitul tovarăș a fost acuzat că e *complice moral* în asasinarea unui trădător de greve anume Donge.

Cu toate că șeful siguranței a declarat, că crede că tov. nostru nu a avut planul și nici n'a decis moartea trădătorului la întrunirile greviste din Hâvre, totuși Durand fu condamnat la moarte. Adevăraților făptuitori li-s'au dat circumstanțe atenuante s'au au fost achitați. Din această cauză, muncitorimea franceză e în mare ferebere. C. G. a Muncei a convocat un mare meeting de protestare.

— **La secțiunea română din Budapesta,** ca de obicei se țin conferințe, serate literare etc. Tot asemenea Duminecă în 4 Decembrie n., tov. Ioan Mihut, a vorbit în fața unui număr însemnat de tovarăși, despre „Situatia politică“, la care au luat cuvântul și tovarășii Vițelar, Olimpianu, Buciumean etc.

Duminecă, în 11 Decembrie, a ținut o conferință asupra „Moralei“ tov. G. Grădinaru, la care au mai luat parte tovarășii Olimpianu, Enciu, Csiser etc.

Amândouă ședințele au fost prezidate de tov. Sp. Calu.

— **Secțiunea română din Budapesta** aranjează Duminecă în 25 Decembrie, seara la orele 8 în Restaurantul „Concordia“ VII. Klauzál-tér Nr. 5, o mare serată literară. Intrarea liberă, programul 30 fileri.

Răspândiți în tot locul
„GLASUL POPORULUI“

Adunări.

Arad.

(O nouă secțiune românească a partidului socialdemocrat din Ungaria.) Duminecă, în 27 Noembrie, muncitorimea română din Arad, a fost conchemată la o consfătuire (adunare), în localul din Casa muncitorilor (Munkásotthon), la care au luat parte un număr însemnat de tovarăși.

Tovarășul Ioan Budean, în numele conchemătorilor salută pe cei prezenți și recomandă de președinte pe tovarășul Emanuil Epescu, iar de notar pe tov. George Tărean, ceea-ce se primește unanim.

Tov. președinte deschide adunarea și predă cuvântul tov. Budean care printr'o vorbire de aproape o oră, arată însemnătatea organizației, precum îndeamnă pe tovarășii aradani la agitație cât mai mare în favorul *nou înființându-se secțiunii*, care numai atunci va aduce roadele dorite dacă fiecare își va face datorița.

După-ce iau mai mulți tovarăși cuvântul să hotărăște a se înființa și aici o nouă secțiune.

Să alege o comisiune de 3 tovarăși care se propună un comitet de 9 membrii pentru a conduce secțiunea:

Se primesc unanim următorii tovarăși: Emanuil Epescu, președinte; Leon Muntean, secretar; Ioan Budean, cassar; Nicolae Furnică, Vasile Bencican și Ilie Damian, controlori; Atanasie Hălmăgian, Nicolae Adamoviei și Pavel Dulhaz, membrii în comitet.

Lugoj.

Duminecă, în 4 Decembrie, s'a ținut în Lugoj o mare adunare, la care au luat parte mai multe sute de tovarăși. Ca președinte al adunării a fost ales tov. Klup, iar de notar tov. Neda.

După deschidere, tov. președinte trece la ordinea de zi și predă cuvântul tov. Sava Demian, care prin o vorbire binemotivată, arată lipsa organizației, precum se ocupă cu greva călțunarilor începută înainte de 9 săptămâni, și zbicuiește fără cruțare obrăznicia dătorilor de lucru, cari folosindu-se de cele mai murdare apucături, spre zdrobirea muncitorilor.

A luat apoi cuvântul tov. Bauer din Timișoara, care a referat ordinea de zi în limba germană.

Vorbirile amândouor tovarăși au fost un adevărat imbold pentru muncitori, cari au și hotărât, că vor continua lupta cu și mai mare energie, ca până acum.

Petrecere.

Codlea.

În seara de 26 Noembrie *Secțiunea română a partidului socialdemocrat din Codlea*, a aranjat o petrecere populară împreună cu teatru și urmată de dans. S'au predat diferite lucruri frumoase, între cari și monologul „*Fușcărișul*“, predat cu mult entuziasm de tov. Niculae Ilea. Ceilalți tovarăși și tovarășe, cari au luat parte în reproducerea celorlalte piese, încă și-au îndeplinit multumitor rolurile luate asupra-le. Sala mare dela ospătăria „Calul Alb“ era tixită de lume, cu toate că preotul și învățătorul satului cu tot prețul au voit ca să nimicească reușita ceestei frumoase petreceri socialistă.

Însă și ei au dat „chies“, ca și ori-care alții, pentru-că poporul începe a se deștepta și le întoarce spatele sufletelor negre, cari își bat capul de-a ținea poporul în întunecimea prostiei.

Și fiindcă nu le-a reușit nimicirea petrecerii și a secțiunii, au pornit campania în contra tovarășilor noștri ciuha (popa), învățătorul și primarul, ca să-i înfrice de-a mai lua parte în secțiune.

Popa folosește altarul, pentru a agita în contra socialismului, (noi însă sfinte părinte zicem: *Glăsuț mîgarului nu se aude în cer*), învățătorul cu cei vine la îndemână, pri-

marul și notarul încep a pedepsi pe tovarăși pentru cele mai mici greșeli.

Dar de geaba sunt toate dlor, și proverbul zice: „*Căni lătră, caravana înaintea*“, așa și D-Voastră, puteți lătra, tovarășii noștri din Codlea vor înainta pe calea apucată a sfintei socialdemocrații.

De-ale noastre.

— **Fond de agitație.** Nu odată, ci în mai multe rânduri prin diferite apeluri ne-am adresat tovarășilor noștri conștienți, ca să caute și să dea întru-cât le stă în putință, un mic sprijin material comitetului regnicolar român, ca acesta să poată mai ușor ajunge în acea poziție de-a trimite oratori în diferite părți ale provinciei locuite de români, spre a putea lăți ideile mărețe ale socialismului și în acele părți muncitorești azi încă inconștiente de marea lor chemare, spre a trezi și în ei dorul de libertate, egalitate și frățietate.

Însă — durere — până acum nici tovarășii conștienți de chemarea lor, nu ne-a prea luat în seamă apelurile făcute, afară de o foarte mică parte.

Deci, rugăm pe tovarășii conștienți, ca de aici înainte să ia acest apel mai serios și să-și implinească fiecare datorița, cu cât va binevoi.

Muncitorii români din Budapesta țin întruniri și conferințe științifice, serate literare în fiecare Duminecă seara la orele 8, în sala Restaurantului „Concordia“, VII., Nyár-utca și Klauzál-tér în colț.

Scrisori, ce interesează comitetul român regnicolar, să se trimită pe adresa: Ioan Mihut, Budapesta, I., Apród-utza 8.

— Iar bani, ce privește com. regnicolar român să se trimită la adresa tovarășului cassar Ioan Vițelar, Budapesta, I., Apród-utca 10.

Poșta redacției.

Mai multura. Cele trimise au rămas pe numerii viitori. Le vom publica pe rând.

Toți acei căror le-a expirat abonamentul, sunt rugați a-l reînnoi, căci în caz contrar suspendăm trimiterea foilor.

P. Romulus. Foișoara trimisă nu se poate publica, din cauză că nu-și are nici o țântă. Dragostea ofițerului, așa după-cum o scri dta, se lovește în cap cu principiul nostru. Serie pentru aceia despre o altă temă și publicăm.

Nicu Dela-munte. Că ai să duci chestia la congres, pentru-că nu ți-am publicat poezia, n'avem decât să ne bucurăm. Și alții or mai veni cu astfel de chestii, însă și noi vom veni cu dosarele pline de spanacuri (articole, foișoare, poezii), cari au fost imposibil publicarea lor. Te rugăm, nu te închipui poet gata. Cu durere trebuie să spunem, că la noi acum odată au răsărit poeți închipuiți, ca ciupercile după ploaie. Nu uita zicala: „Nu-i tot aur ce lucește“, tot asemenea nici poezia, ce numa'n coadă se lovește.

H. G. în C. Ne-ar plăcea foarte mult dacă ne-ai lămuri mai bine chestia cu popa d-voastră, să-l putem mai frumuseț trage pe calapod, în urma blăstămățiilor comise. Scurt și la înțeles să ne scrii, c'apoi avem noi ac de cojocul lui.

Tovarășilor din Ezeres. Despre alegerea de birău, cum să faceți, o să vă încunoștiințăm prin scrisoare.

A apărut

„Calendarul Muncei“
pe anul 1911,

cu un cuprins bogat și variat. Se poate procura direct dela *Cercul de Editură Socialistă, București, str. Piața Anzel Nr. 26.*

Tipografia Világosság, societate anonyum,
Budapest, VIII., Conti-utca 4.